

cam podelovali sv. apostoljski blagoslov. Vsega tega zdaj ni; in temu se kar nič ni čuditi. Ako še mrtvemu Piju IX. preslavnega spomina rimska sodrga ni privoščila počitka v hladni zemlji, ampak zahtevala, naj se vrže čez most v derečo Tiberu, kaj bi prizadjala ona še le živemu papežu, ko bi se jej javno pokazal! Tega si še misliti nisem upal.

Ker se je ravno bližal čas slovesnih večernic, je hitelo neštivilne množice ljudstva in romarjev po zmerno napetem griču in po širokih kamnitih stopnicah gor proti peterim vhodim velikanske bazilike. Srednji portal bil je prelepo opleten in ozališan s cvetličnimi venci, kar nam je bilo dokaz, da se vendar tudi v Rimu ne manjka še blagih src in gibčnih rok, ki v dej anji skazujejo vda nost Cerktvi in Izvoljenim njenim. Prestopivši okinčani shod nahajali smo se v prostrani lópi, ki je z baziliko enake širjave. Uže tu vgleđa obiskovalec mnogo prezalih olepšav; — omenjena naj bota vendar le dva kipa na skrajnih koncih lope: pri desni roki kip Konstantina, prvega krščanskega cesarja; pri levi roki pa kip Karola Velikega. Ona namreč slovita kot posebno odlična, zraven pa tudi nekdanja mogočna branitelja in dobrotnika sv. Cerkve; zato ju je pa tudi ona, to je, prvomestnik njen proslavil s tem, da sta jima menda do konca sveta postavljena spominka na najznamenitejšem prostoru vsega katoliškega sveta.

Iz lope pelje zopet petero vhodov v notranje svetišče, v prvo in največo cerkev vse zemlje. Prestopivši prag srednjega portala vgleđali smo pred nami vzdigajoče se pravo čudo sveta. Morda pričakujejo zdaj častiti bralci „Novic“, da jim bom natančno popisal to svetišče. Pa — kako težavna! — da, celó neizpeljiva je taka naloga! Le v večih potezah naj poskusim nekoliko o tem povedati.

(Dal. prih.)

Slovstvo.

* „Dr. Julius Mullé, Reiseerinnerungen aus dem südlichen Frankreich. Ein Beitrag zur Bekämpfung der Reblaus“ — imenuje se pred nekoliko tedni nam došla knjižica, v kateri se temeljito opisuje velika nevarnost trtne uši za vinorejo, nadalje sredstva, zabraniti ali pokončati jo, vseh onih poskušanj na Francoskem z živim opominom do vinorejcev in vlade, ne prezirati velike nevarnosti ter postopati zoper njo odločneje, kakor se je pri nas do zdaj postopalo. — Knjižica, o kateri bomo še obširneje govorili, dobiva se pri gospodu pisatelju, vodji vinorejske šole v Mariboru, ter stane 1 gold.

Politične stvari.

Resnica iz ust časnika „Neue freie Presse“.

Dunajska „Tribüne“ piše: „Neue freie Presse“ je nedavnej pisala: Nihče ni tako dobro razumel parlamentarizem zlorabiti kakor veliki kapital. Uže iz borse navajen vse reči urno v tem oziru preiskati, koliko se pri njih dá zaslužiti in potem krepko, zvito in brez velikih vestnih pomislikov delati, spoznali so takoj moderni denarni plemenitaži, da je mogoče s spretno rabo parlamentarizma postavne zapreke odstraniti, ki obstojé zoper izmolženje zemljišnikov in delavcev. Plemenitaši naši na borsi so si pa tudi dejali, da bi se vse pokvarilo, ako bi te svoje namene ali tudi samo svoje drage osebe očitno pokazali, ker oderuštvo in igra na borsi ni bilo ljudstvu nikdar priljubljeno. Tako je morala ljuba prostost, kakor uže tolikokrat, zopet enkrat služiti

pri političnem lovljenji nevednih“. — Samo po sebi se razume, da tako ni pisala „Neue freie Presse“ na Dunaji, ampak „Neue freie Presse“ v Chicagi.

Mnogovrstne novice.

* Oranje s hlaponom in z živino bo po sklepu kluba poljedelcev in gozdarjev na Dunaji dne 11. septembra t. l. v Lundenburgu, postaji železnice „Kaiser Ferdinands Nordbahn“. Oratarji z živino skušali se bodo med seboj in najurnejši dobé darila. — Pa tudi oranje s hlaponom ima biti velikansko in tem bolj mično, ker se bo oralo tudi ponoči deloma pri električni, deloma pri drugi razsvitljavi. Poskušal se bo pri tej priliki prvi v Avstriji in to v tovarni nadvojvoda Albrehta v Ustrovu izdelani hla pon s strojem za oranje. — Vredno bi bilo, da bi si to oranje ogledal tudi kdo izmed Slovencev.

Obravnave deželni zborov.

V deželnem zboru goriškem

je prišel v obravnavo dr. Tonklijev predlog o premembí volilnega reda za deželni zbor, po katerem bi imel volilno pravico vsak, kdor plačuje vsaj 5 gold. pravega davka, in bi volil vsak v svojem kraju, kakor pri volitvah za državni zbor. O tej jako važni zadevi posnamemo po „Soči“ to le:

„Dr. Tonklijev predlog v deželnem zboru goriškem prišel je 4. t. m. v obravnavo s poročilom, utemeljitvijo in enoglasnim priporočilom pravnega odseka. Ta odsek je natanko pojasnil razloge predlagalčeve, in je dokazal najprej, s kakimi neprilicnostmi se je volilcem raznih okrajev boriti, ako nočejo ostati brez vpliva na volitve, ker so volišča oziroma preoddaljena. Iz Gradiške morajo hoditi volit v Kormin, iz Grada čez morje in iz Tržiča (Monfalcone) po dolgi cesti pa v Cervinjan. Največe zapreke pa so združene za volišče v Tominu, ker Bovčani morajo priti 7, Kobaridčani 2, Kanalci 4 in Ajdovci celó 12 ur hodá daleč, da glasujejo v Tominu. Ajdovci izgubé vselej po 3 dni, in le redek je volilec, ki more žrtvovati toliko časa in za pot potrošenih izdajil. Še celó Bovčani morajo zamuditi ob volitvah po cela 2 dni. Zato se je pokazal dr. Tonklijev predlog, da bi ti okraji v domačih mestih in trgih volili, ne samo potreben, ampak tudi pravičen; ob enem ima svojo podporo v analogiji, da se enako v raznih krajih vrši volitev tudi za državni zbor.

Enake krivice se godé prebivalcem vsled dosedanje volilne pravice. Po nekaterih trgih in mestih plačujejo najmanj po 10 in veliko več gold., da imajo volilno pravico za deželni zbor; po drugih krajih plačujejo pa veliko manj kot 10 gold. in celó manj kot 5 gld. Tako je v Gradcu 12 volilcev, ki dajejo manj nego 5 gold. neposrednjega davka; in v Bovcu je 113 celó takih volilcev, ki so obloženi z neposrednjim davkom samo od 4.99 in pol gold. do 3.13 gold.

Vsled takih razlik in krivic nameraval je od pravnega odseka sprejeti predlog dr. Tonklijev vsaj v neki meri neprilicnosti poravnati s tem, da bi se podelila volilna pravica vsem onim, ki plačujejo vsaj 5 gld. neposrednjega davka. Kakor se vidi, predlog je po vsem pravičen. Tudi je samo analogija postave, sprejete letos v državnem zboru, po kateri bodo imeli volilno pravico za državni zbor vsi oni, ki plačujejo vsaj po 5 gold. Misli bi bilo torej, da goriški deželni zbor z veseljem sprejme zares liberalni predlog enoglasno.

Pa Lah! so jo drugače zasukali. Ko je prišlo do debate, vzdigne se poslanec Dottori z raznimi pretve-

zami, češ, da nima nič proti predlogu, da pa je gledé na razdelitev občinskih zemljišč še mnogokaj v neredu, da je treba zlasti tudi v mestih stvar dobro pregledati itd. Konečno predlaga ta laški zastopnik, naj se predlog za zdaj odloži in pa v pretres izroči deželnemu odboru. Poslanec Gasser, od laške strani, se pa poteguje za volilce I. in II. razreda goriškega mesta, češ, volilci III. razreda bi prve utegnili prekositi pri živahnosti, katero kažejo poslednja leta pri mestnih volitvah. Slovenski poslanec Povše laška nasprotnika dobro zavrača, češ, da potem bi se predlog za 6 let odložil, in da je ravno lepo in spodbudno, če se niže ljudstvo zanima za volitve. To kaže ravno zrelost in ne nezrelosti, kakor bočejo po časnikih slepiti, in ravno zato je potreba, da se volilna pravica razširi. Dr. Tonkli kot poročevalec pravnega odseka je konečno navidezne in izmišljene pomislke s temeljitimi razlogi in s številkami zavrnil, ob tej priliki tudi Gasserju pot ab absurdum pokazal. Ko je pa prišlo do glasovanja o predlogu, da bi se izročil deželnemu odboru, vzdignilo se je za ta predlog samo 7 poslancev od laške strani. Isti in edino isti poslanci so pokopali tudi dr. Tonklijev predlog proti 12 glasovom. Dr. Tonkli je rekel, da se čudi, kako more biti ravno laška levica nasprotnica liberalnemu predlogu, ko se je drugače vselej potegovala za liberalna načela! Obžalovati je, da toliko pravični predlog ni dobil potrebne večine 2 tretjin, in da je padel z enim glasom, obžalujemo pa tudi one poslance laške stranke, ki letos nikakor niso pospeševali ljudskega razvoja, katerega je tudi laško ljudstvo potrebno; še bolj jih obžalujemo, če so nasprotno glasovali iz bojazni, da bi jih pomnoženi volilci ne hoteli več odbrati — za zastopnike svoje.

Iz deželnega zbora štajarskega.

Deželni zbor dovolil je za leto 1883. 35% deželne doklade, tedaj 1% manj kot letos. Neko banko so hoteli liberalci tudi napraviti, katera naj bi v prvi vrsti bila namenjena za kmetijstvo. Ali pokazalo se je, da bi taka deželna banka za kmetovalce ne donasala nobene koristi, temveč bi bila novo sredstvo, po katerem bi se kmetje izsesavali. Pri tej obravnavi je g. dr. Šuc prav živo naslikal žalostne razmere, v katerih se zdaj posestniki kmetij nahajajo. V svojem izvrstnem govoru je primerjal zdanji položaj kmetijstva z onim v rimski dobi, ko se je zadolženim posestnikom najhuje godilo. Postava o ribštvu se je pa sprejela, kakor tudi ona o reguliranji Mure. — Kar se Slatine tiče, jo bode dežela sama še dalje oskrbljevala in predrugačila vse gospodarstvo. Liberalci so jo nameravali prodati in se močno jezé na Slovence in konservativce, da so jim preprečili nakane. Najbolj burna seja je bila zadnja. Najprej je g. deželni namestnik odgovoril na slovensko interpelacijo. Ta odgovor nima nič pozitivnega ter samo pravi, da bodo šolske oblasti pazile, da se pouk izvršuje po postavnih določbah. Peticija nemškega „Schulvereina“ pa je prouzročila tako burno debato, da brž ko ne še ni bilo enake v tej deželni zbornici. Poročevalec je bil g. dr. Ehmer, Slovencem znan protivnik. Prvi se oglasi oče in zaščitnik nemškega „Schulvereina“, g. dr. Heilsberg, ter tako strastno in nedostojno slovenske poslance napada, da ga mora deželni glavar opozoriti na parlamentarno dostojnost. Na to razvija g. dr. Dominkuš tako jedrnato in možko stališče Slovencev, po katerem se mora presojeti nemški „Schulverein“, da je vse napade nasprotnikov do čistega pobil. Enako jasno je posvetil g. Herman liberalcem. Ko je pa g. dr. Rechbauer svoje zdavno znane fraze zopet ponovil, ga je g. Žolgar tako temeljito in krepko zavrnil, da

se bo težko več lotil te fraze ponavljati. Gosp. Rechbauerja je sicer zagovarjal njegov pristaš g. grof Wurmbrand, pa se mu je tako slabo posrečilo, da so njegovi osebni napadi na g. Žolgarja spričevali le liberalno neolikanost in vedno enako surov način zagovarjanja. Kjer ni dokazov, tam jim služijo psovke. Na dalje je govoril g. dr. Šuc ter po dejanskih razmerah dokazal potrebo tega, kar Slovenci zahtevajo. Zadnji je govoril g. Sprung, da bi vsaj rešil parlamentarno dostojnost, zoper katero se je liberalna stranka tako hudo pregrešila, da si ravno kaj novega ni povedal, temveč si s frazami pomagal, katere so pristaši njegove stranke uže več ko stokrat prežvekovali. Konečno so sprejeli liberalci predlog, da se pohvali nemški „Schulverein“ zavoljo svoje marljive delavnosti v razširjevanji nemštva. Vse druge peticije sprejele so se en bloc po predlogih odsekov, razen one od katoliškega podpornega društva v Celji, katera se je po predlogu g. Žolgarja v pretres vzela. Dasi-ravno je g. Žolgar nasvetoval, naj bi se dovolilo temu društvu 300 gold., ker vzdržuje s svojimi stroški dekliško šolo celjske okolice in revne učence kakor učenke podpira, je vendar dr. Neckermann tako strastno zoper njega govoril, da se moramo v resnici čuditi, da je ravno ta mož to storil, kateremu so vendar prave razmere znane, in se posebno še opiral na to, ker njemu ni znano, da bi imela ta šola pravico javnosti. Tako daleč uže seza liberalna nevednost, da zahteva, naj bi jim šolske oblasti svoje določbe posebej naznanjale. Žolgarjev predlog je propadel s 15 proti 20 glasom. — Konečno pa izrečemo našim vrlim gg. poslancem najlepšo zahvalo za njihovo krepko postopanje in brambo narodnih pravic ter jih zagotovimo našega popolnega zaupanja!

„Sl. N.“

Naši dopisi.

Z Gorice 9. julija. (Raznoterosti.) Ker Vam od Vaših navadnih dopisnikov naše goriške malenkosti malokdo popisuje, Vam jaz podam danes njih nekoliko. Vročina začenja prav hudo pripekati, kar je tudi popolnoma dobro, da se bode moglo grozdje izdelavati in zoriti. — Z ozimnimi žiti smo letos pri nas povsod prav zadovoljni, ker „kopa“ pšenice, kakor Kranjci imenujete (64 snopov), daje sploh po 2 mernika, kar je gotovo dobro. — Korun je pa letos sploh jako slab, a cena mu je vendar zeló majhna, ker mora ubogi kmetič, tičéč v oderuških rokah, po vsaki ceni dati. Grozdje, kjer nam ga ni toča pobila, še prilično dobro kaže; da bi nam dal Bog, da vsaj do trgatve ostane! Sena je bilo sploh povsod srednje. Turšica prav lepo kaže in smo uže tudi „činkvantin“ posadili, kateri se je prav dobro uže ozelenil; pri nas na Goriškem sadimo namreč turšico („činkvantin“ imenovano) po korunu, ozimnih žitih, in, ako je gorka jesen, nam prav dobro obrodi in gotovo dvakrat toliko dá kakor ajda.

Zdaj nekaj o našem deželnem zboru. Predlog gosp. dr. Tonklija, da namreč tudi dobijo po trgih in mestih tisti volilno pravico, ki 5 gold. davka plačujejo, je laško liberaluštvo pokopalo za letos z dvema glasovoma; ravno tako so pravični predlog gosp. Tonklija zavrgli, da bi namreč volilci po dotičnih trgih, kakor za državni zbor, doma volili, a ne, da mora na pr. iz Ajdovščine iti volilec v Tomin, kamor potrebuje okoli 15 gold. za potni strošek; k temu še ne vračunši zamudo časa, tudi najmanj 2 do 3 dni. — Lah ostane lah, pa naj uže bode liberallec ali pa konservativec, v svojih namerah in ciljih sta si enaka, samo da hodijo liberalci naravnost, konservativci pa bolj po ovinkih.